

Experience and Survive Sport Organizational Culture. *Journal of Sport Management*, 2018. V. 34. Issue 1 P. 64–76.

8. Martínková I., Knox T., Anderson L., Parry J. Sex and gender in sport categorization: aiming for terminological clarity, *Journal of the Philosophy of Sport*, 2022. Vol. 49:1, 134–150, <https://doi.org/10.1080/00948705.2022.2043755>.

9. Pape M. Gender Segregation and Trajectories of Organizational Change: The Underrepresentation of Women in Sports Leadership. *Gender & Society*, 2020. Vol. 34(1), 81–105. <https://doi.org/10.1177/0891243219867914>.

Дмитро Петрушин

*кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
доцент кафедри спеціальної фізичної підготовки,
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)*

ПРОБЛЕМАТИКА ТА ВАЖЛИВІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ У СФЕРІ СПОРТУ ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Petrushyn Dmytro. Issues and importance of applying a gender approach in the field of sport and physical education in modern society

Key words: gender roles, gender inequality, sports, stereotypes, discrimination, participation equality, physical education, gender literacy

Поняття гендеру відноситься до соціальної конструкції статі, що включає у себе соціально визначені ролі, поведінку, очікування та ідентичність, які пов'язані зі статевою приналежністю. Відмінності між гендером та біологічною статтю полягають у тому, що перша базується на соціальних аспектах, тоді як друга ґрунтується на фізичних та біологічних характеристиках, таких як хромосоми, гормони та анатомія тіла. Хоча біологічна стать може визначати можливості та обмеження, соціальний аспект гендеру грає важливу роль у формуванні особистості, поведінки та ідентичності.

Гендерні ролі визначають очікувану поведінку чоловіків та жінок у певних ситуаціях і відіграють значну роль у культурі та суспільстві. Проте проблема гендерної нерівності полягає у тому, що ці ролі та очікування можуть призвести до обмежень у можливостях, поведінці та ідентичності людей. Наприклад, стереотипи можуть призвести до дискримінації жінок на роботі або до нерівності у можливостях у сфері спорту [1, 2].

У сфері спорту гендер визначається статевим розподілом учасників та роллю, яку відіграють чоловіки та жінки. Проте, часто жінки мають менше можливостей та підтримки через стереотипні уявлення про спорт як про чоловічу домену. Проблема гендерної нерівності в спорті охоплює різні

аспекти, включаючи рівність участі та підтримки, гонитву за спортивними досягненнями та гендерні стереотипи.

Деякі з проблем у сфері спорту та фізичного виховання включають нерівність умов та можливостей для жінок, статеву дискримінацію, статеві стереотипи, сексуальне насильство та недостатню увагу до спортивного досвіду жінок. Проте, існують позитивні приклади реалізації гендерного підходу, які дозволяють зменшити гендерні нерівності та забезпечити рівні умови для жінок та чоловіків.

Наприклад, успішні програми вже існують, такі як "Women in Sport" або "Girls in the Game", які спрямовані на підтримку та розвиток жіночого спорту та лідерства. Проте, для досягнення повноцінної гендерної рівності в спорті необхідно продовжувати ці зусилля та розширювати їхню область застосування.

Загалом, розвиток гендерної рівності у спорті та фізичному вихованні вимагає комплексного підходу, що включає у себе як законодавчі ініціативи, так і культурні зміни. Тільки шляхом спільних зусиль можна створити справедливе та рівне середовище для всіх учасників спортивної діяльності, незалежно від їхньої статі чи гендерної ідентичності.

З гендерної перспективи, сфера спорту та фізичного виховання має серйозні проблеми з нерівністю у доступі до ресурсів та уявлень про статеві ролі. Для подолання цих проблем необхідно проводити свідому роботу з гендерної грамотності та забезпечувати рівні умови для жінок та чоловіків у спортивній сфері.

Додатково, важливо звернути увагу на проблему гендерної нерівності в оплаті праці та фінансуванні спортивних програм. Досі існує велика різниця у заробітних платах між чоловіками та жінками у спортивній сфері, яка виникає через нерівні умови контрактів, меншу видимість жіночих змагань та недостатню підтримку спонсорів [3]. Це може призводити до відчуття невдоволення та обмежень серед жінок у спорті, а також до відходу від спорту на ранніх стадіях кар'єри.

Також слід зазначити, що гендерні стереотипи та очікування можуть створювати перешкоди для розвитку інклюзивних спортивних програм для осіб з різними гендерними ідентичностями. Наприклад, люди, які не відповідають традиційним уявленням про чоловічість або жіночість, можуть стикатися з уникненням у спортивних колективах, відмовою від участі у змаганнях або навіть зіткнутися з ворожнечею та насильством.

Для подолання цих проблем необхідно впроваджувати політики та програми, спрямовані на підвищення свідомості про гендерні питання, створення безпечних та відкритих просторів для участі у спорті для всіх гендерних груп, а також розвиток спеціалізованих програм підтримки для осіб з різними гендерними потребами.

Крім того, важливо забезпечити доступність гендерно-чутливих медичних та психологічних послуг для спортсменів, які можуть стикатися з

психологічними труднощами через гендерні стереотипи та дискримінацію. Це може включати в себе консультації з психологами та тренерами, які мають досвід роботи з гендерними питаннями, а також навчання спортсменів та тренерів засобам подолання стресу та підвищення психологічної стійкості [4].

Загалом, вирішення проблем гендерної нерівності в спорті вимагає комплексного підходу, який враховує всі аспекти гендерного спектру та забезпечує рівні умови та можливості для всіх учасників спортивної діяльності [5].

Список використаних джерел:

1. Марценюк Т. Гендерна рівність і недискримінація: посібник для експертів і експерток аналітичних центрів. Київ: 2014. 56 с.
2. Круцевич Т.Ю., Захаренко М.О., Марченко О.Ю. Врахування гендерного підходу в процесі занять з фізичного виховання учнівської молоді. *Молодий вчений*. 2017. С. 183.
3. Скрипченко І.Т., Почтовий М.М., Рожченко В.М. Система фінансового заохочення спортсменів в олімпійському спорті у різних країнах. *Актуальні проблеми розвитку службово-прикладних, традиційних та східних одноборств*: зб. наук. пр. за матеріалами XV Міжнар.наук.-метод. конф., присвяч. пам'яті д-ра пед. наук, професора Бізіна Віктора Петровича (м. Харків, 30 листоп. 2021 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Харків, 2021. С.132-136.
4. Дослідження "Гендерна перспектива сфери охорони здоров'я в Україні". UNFPA Ukraine. 2022. 52 с.
5. Скрипченко І.Т., Скрипченко О.Т. Питання гендерної рівності у спорті в діяльності Міжнародного Олімпійського Комітету. *Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в Україні: сучасні досягнення та перспективи*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченій 25-й річниці з дня прийняття Конституції України та 30-й річниці проголошення незалежності України (м. Дніпро, 10-11 червня 2021 р.). Дніпро: ДДУВС, 2021. С.86-88.